પ્રવચન–૩ તા. ૨૩–૮–૨૫ સવાર

Episodes 196 - 198

Episode 196

મોક્ષની અપૂર્વ કળા

કષાયોનું મૂળ - હું શરીર છું

* જ્ઞાનસ્વરૂપ હોવા છતાં શરીરરૂપ માને છે
  - શરીર સંબંધી ચીજોમાં પોતાપણું
  - તેમાં થતાં ફેરફારથી રાગ-દ્વેષ
* અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ સામગ્રીમાં
  - રાગ-દ્વેષ - શુભાશુભ ભાવ
  - તેમાં એકત્વ કરે છે
* કર્મકૃત પરિસ્થિતિ - ભાવોમાં
  - અહં-મમ - ક્રોધ, માન, માયા, લોભ
  - સર્વ દુઃખનું કારણ છે

---

* 'હું શરીર છું' - એ માન્યતા
  - રાગ-દ્વેષરૂપ Eg. વૃક્ષની જડ છે
  - વિભાવ મારો સ્વભાવ Eg. વૃક્ષનું સિંચન છે
* હું શરીર - શુભાશુભ ભાવ નથી
  - પણ તે બધાથી ભિન્ન
  - જ્ઞાનનો પિંડ - શુદ્ધ / પૂર્ણ / નિત્ય / ધ્રુવ તત્ત્વ છું

---

* સહજસ્વરૂપે જીવની સ્થિતિ - મોક્ષ
  - સ્વરૂપ નષ્ટ / નાસી ગયું નથી
  - ભાન નથી
* અજ્ઞાનના કારણે
  - Eg. અત્તર bottle - બૂચ
  - સુગંધ અનુભવાતી નથી
* સુગંધ માટે
  - બહારથી કંઈ મેળવવું પડતું નથી
  - બૂચ કાઢવાનું છે
* Eg. 5 years રાજકુંવર - ચોર - 15 years
  - લાખુંથી ઓળખાણ
  - રાજકુંવર બનવું નથી પડ્યું - હતો જ
  - જાણ્યું કે (વિષય) ચોરી છૂટી ગઈ

મોક્ષની અપૂર્વ કળા

* મોક્ષની અપૂર્વ કળા
  - હું સમસ્ત દ્રવ્યકર્મ / નોકર્મ / ભાવકર્મરહિત
  - શુદ્ધ ચૈતન્યઘન આત્મા - આનંદથી ભરેલો

---

* Eg. જેમ લીંડીપીપરમાં ૬૪ પહોરી તીખાશની તાકાત છે
  - ભરોસાથી છૂટે
  - પ્રગટે - શરદી ટળે
* તેમ આત્માની અધૂરી / અશુદ્ધ અવસ્થા
  - સ્વભાવનો વિશ્વાસ - એકાગ્ર
  - મોક્ષ પ્રગટે - દુઃખનો અંત

---

* સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ પોતાને એમ માને
  - સ્વભાવે - સિદ્ધ કરતાં ઓછા નથી
    ચૈતન્યનો ભંડાર છીએ
  - વર્તમાન રુચિને - ફેરવી આત્મરુચિ - તો આત્મભાન
* અંતરમાં વળી વજ્રભીંત જેવો નિર્ણય
  - કર્યા વગર - મોક્ષ તરફ વીર્ય ઊપડશે નહીં
  - દેહ - વિકાર = માત્ર જ્ઞાનનું જ્ઞેય

---

* ૩૪મા કળશમાં - આચાર્ય કહે છે
  - ૬ મહિના માટે - બહારના કોલાહલથી
  - નિવૃત્ત થઈ - ચૈતન્ય અભ્યાસમાં જોડ
* વધુમાં વધુ ૬ મહિના
  - કાળની ગણતરી ઉપર વજન નથી
  - એવી આત્મલગનીથી કાર્ય કર
* જ્ઞાન ઊંડું / સૂક્ષ્મ થશે
  - ધારાવાહી અભ્યાસથી
  - સુખના સમુદ્રનો અનુભવ થશે
* ધારાવાહી અભ્યાસ
  - Eg. ધોધ પડે પથ્થર પર તો wet
  - નિત્ય ટપ ટપ તો કાણું પડે

Episode 197

છંદ ૪

આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ

કાળલબ્ધિ આદિ પાક્યે

* જીવપદાર્થ

a) જીવદ્રવ્ય = દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયયુક્ત
b) જીવતત્ત્વ = પર્યાયરહિત ત્રિકાળી ધ્રુવ
c) જીવપદાર્થ = individual - વ્યક્તિવિશેષ
વિશિષ્ટ પર્યાયસહિત
વ્યવહાર કરવાનો છે તે

---

* અનંત સંસારપરિભ્રમણ
કરતો જીવ કોઈ વાર
(નિગોદથી - મનુષ્યપણું)

a) કાળલબ્ધિ
b) દર્શનમોહનો અનુદય
c) ગુરુ-ઉપદેશરૂપ બાહ્ય નિમિત્ત

* પામીને તત્ત્વશ્રદ્ધાન કરે

- જેને સમકિત કહેવાય
- According to તત્ત્વાર્થસૂત્ર

---

* જ્યારે કાળલબ્ધિ પાક્યે
યોગ્ય કાળે યથાર્થ પુરુષાર્થ

- કરી મિથ્યાત્વનો નાશ કરે
- જ્ઞાન / રાગધારા છૂટી પડે છે

* અને સમકિત પામે

તેના પ્રવાહમાં જ્ઞાનગુણના
પ્રકાશમાં ઊંચે ચઢે છે

* જ્યારે કોઈ જીવ મિથ્યાત્વરૂપી ગાંઠને ભેદી

- શુદ્ધ સમ્યગ્જ્ઞાનરૂપી જળધારાનો
પ્રવાહ વહે છે અને તે
- જ્ઞાનધારામાં મગ્ન રહી

* જ્ઞાનગુણના ઉદયથી
ઊર્ધ્વમુખ થઈને

મુક્તિ સન્મુખ દોડે છે

ત્યારે શું થાય

* જ્યારે કોઈ જીવ અવસર પામીને
મિથ્યાત્વને ભેદી નાખે તો તેના

અંતરમાં સમ્યક્ત્વનો પ્રવાહ વહેવા માંડે
અને જ્ઞાન સમ્યક્રૂપને ગ્રહણ કરીને
આત્માને ઉત્થાન તરફ લઈ જાય છે

---

* ત્યારે તેના અંતરંગમાં

દ્રવ્યકર્મ-ભાવકર્મનું દુઃખ કાંઈ
અસર કરતું નથી

* દ્રવ્યકર્મ તો પુદ્ગલ છે

ભાવકર્મનો સાક્ષી રહે છે
કર્મોદયમાં સાક્ષી રહે

---

* અનુભવના અભ્યાસથી ઉન્નતિ
કરતાં કરતાં તે જીવ

કર્મબંધનથી મુક્ત થઈને
ઊર્ધ્વગમન કરે છે અર્થાત્
સિદ્ધગતિને પામે છે

* તે જીવ આત્મશુદ્ધિના સાધન
એવા અનુભવના માર્ગમાં લાગીને

પૂર્ણ અવસ્થા પ્રાપ્ત કરે છે
તેને જ પરમાત્મા કહે છે

* પૂર્ણ સ્વરૂપ પર દૃષ્ટિ થતાં - સ્થિરતા થતાં

પૂર્ણદશા પ્રાપ્ત કરે છે
સિદ્ધગતિને પામે છે - પરબ્રહ્મ કહેવાય છે

Episode 198

છંદ ૫

સમ્યગ્દષ્ટિનો મહિમા

જેમણે મિથ્યાત્વનો નાશ

* જેમણે મિથ્યાત્વગ્રંથિ (સ્વરૂપભ્રમણા) છેદીને
  - તથા ઉપશમરૂપ મહારસ વેદીને
  - ભેદવિજ્ઞાનની કળા ધારણ કરી છે
* ભેદવિજ્ઞાન વડે પોતાના
  - સમ્યક્ત્વનો અમૃતરસ ચાખીને
  - જ્ઞાનજ્યોતિ પ્રગટ કરી છે
* મિથ્યાત્વના ભેદથી (ભેદી વેદી)
  - પુદ્ગલ મહિમા vanished
  - પોતાનો મહિમા આવ્યો છે
    (Not જિનમહિમા - but નિજમહિમા)

---

* નવું મિથ્યાત્વ ઉત્પન્ન થતું નથી
  - મિથ્યાત્વના નાશનો real અર્થ
  - શુદ્ધાત્મસ્વરૂપ પર દૃષ્ટિ રહે છે
* હું in શુદ્ધાત્મા
  - Not in કર્મકૃત વ્યક્તિત્વ
  - તાત્ત્વિક સત્તામાં અહંપણું
* સ્વરૂપનો મહિમા
  - મહિમા વિના દૃષ્ટિ શમાતી નથી
  - પરિણતિ ખેંચાતી નથી

---

* જ્ઞાનજ્યોતિ પ્રગટ કરી
  - પોતાના નિજગુણ - દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર
    ગ્રહણ કર્યા છે
* મિથ્યાત્વ ભેદી - પરમરસ વેદન કરી
  - ભેદજ્ઞાનની કળા પામ્યો છે
  - પોતાનો મહિમા જાણી - પરનો છૂટે છે

તે સુવર્ણ સમાન છે

* મિથ્યાત્વના નાશથી
  - આત્માનુભવનું અમૃત વેદન કર્યું
  - અંતરથી પરભાવનો ત્યાગ થાય છે
* અને દેશવ્રત - મહાવ્રતાદિ
  - ઊંચી ક્રિયાઓને (વ્રતો) ગ્રહણ કરે છે
  - ઊંચી દશા પ્રાપ્ત કરે છે
* અજ્ઞાનીનો ત્યાગ
  દ્વેષ - લોકેષણા - પ્રલોભન - ભય

  જ્ઞાનીનો ત્યાગ સહજ
  Because of સ્વરૂપદૃષ્ટિ
* જ્ઞાનજ્યોતિ સવાઈ વૃદ્ધિ થાય છે
  - કાંતિ પ્રકાશમાન થઈ છે
  - એવા બુદ્ધિમાન સમ્યગ્જ્ઞાની કહેવાય
* વર્ધમાન સમકિત થઈ
  ટાળે મિથ્યાભાસ
  - જેમ જેમ આત્મસ્થિરતા વધે
  - જ્ઞાનજ્યોતિ સવાઈ વૃદ્ધિ થાય છે
  - ગુણસ્થાનક changes - સ્વરૂપશ્રેણીએ ચઢે
* સંયોગદૃષ્ટિ ટળે - સ્વરૂપદૃષ્ટિ રહે
  - પરસંયોગ - પરપ્રસંગની મમતા જાય
  - Eg. When shade - why go in sun
* સંયોગ સાથે સુખ-દુઃખનો સંબંધ નથી
  - Then why દૃષ્ટિ go there
  - અધિકતા, વિશેષતા, મહિમા નહીં

---

* તે પંડિત / વિદ્વાન / બુદ્ધિમાન
  સમ્યગ્દૃષ્ટિ - જ્ઞાનવાન
  - Eg. સુવર્ણ સમાન છે
* તેમને શુભાશુભ કર્મમળ લાગતો નથી
  - સ્પર્શતો નથી
  - Eg. કાટ લાગતો નથી સુવર્ણને
  - નિર્મળ - નિર્લેપ બની જાય છે